

Justitie

Ouderschapsplan opstellen bij scheiding en afschaffing van flitsscheiding

Maart 2009 / F&A 9882

Ministerie van Justitie
Directie Voorlichting
Schedeldoekshaven 100
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
T 070 370 68 50
F 070 370 75 94
E voorlichting@minjus.nl
http://www.justitie.nl

Met ingang van 1 maart 2009 zijn ouders verplicht om bij scheiding een ouderschapsplan op te stellen. Het plan bevat afspraken over de zorgverdeling, kinderalimentatie en informatie-uitwisseling tussen de voormalige partners. Vanaf 1 maart is het niet meer mogelijk om een huwelijk om te zetten in een geregistreerd partnerschap. De zogenaamde flitsscheiding is daarmee afgeschaft.

Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding

Deze wijzigingen komen voort uit de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding. Deze wet geldt vanaf 1 maart 2009. De wet beoogt een bijdrage te leveren aan het verminderen van de (echt)scheidings- en omgangsproblematiek.

In de nieuwe wet zijn de volgende hoofdpunten opgenomen:

- De ouders zijn verplicht een ouderschapsplan te voegen bij een verzoek tot echtscheiding, beëindiging van een geregistreerd partnerschap of scheiding van tafel en bed. Deze verplichting geldt ook voor samenwonende ouders die gezamenlijk gezag over hun kinderen uitoefenen.
- De ouders maken in het ouderschapsplan over drie onderwerpen in ieder geval afspraken: zorgverdeling, kinderalimentatie en informatie-uitwisseling over belangrijke aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van de minderjarige kinderen.
- De ouderlijke verantwoordelijkheid wordt nader omschreven:
 1. Een kind heeft recht op gelijkwaardig ouderschap na scheiding;
 2. Een ouder is verplicht om de ontwikkeling van de band van zijn of haar minderjarig kind met de andere ouder te bevorderen;
 3. De ouder die niet het gezag uitoefent, heeft niet alleen een recht maar ook de verplichting tot omgang.
- De rechter kan, als het belang van het kind zich hier niet tegen verzet, op verzoek een dwangmiddel in de beschikking opnemen. Een dwangmiddel kan bijvoorbeeld een dwangsom zijn. Dit wordt dan vastgelegd in de beschikking tot vaststelling van een zorgregeling of hoofdverblijfplaats.
- De rechtbank start met de behandeling van het verzoek tot vaststelling van een zorgregeling, hoofdverblijfplaats of informatie binnen zes weken na indiening.
- Het is niet meer mogelijk om een huwelijk in een geregistreerd partnerschap om te zetten. Hierdoor is het scheiden langs de weg van de 'flitsscheiding' onmogelijk.

De nieuwe wet is gepubliceerd in Staatsblad 500 van 2008. Door middel van Staatsblad 56 van 2009 is de wet in werking getreden.

Hierna volgt door middel van vragen en antwoorden uitleg over bovenstaande wijzigingen.

Feiten en Achtergronden

Ouderschapsplan

Welke onderwerpen bevat het ouderschapsplan?

De ouders maken in het ouderschapsplan in ieder geval over drie onderwerpen afspraken:

1. de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken (zorgverdeling),
2. kinderalimentatie, en
3. informatie-uitwisseling over belangrijke aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van de minderjarige kinderen.

Het staat ouders vrij om daarnaast ook andere afspraken in het ouderschapsplan vast te leggen.

Moet altijd een ouderschapsplan worden opgesteld ongeacht de relatievorm (gehuwd, geregistreerd partnerschap, samenwonend)?

Ja, het maakt niet uit welke juridische vorm de relatie heeft. Alleen geldt in geval van samenwoners dat de verplichting alleen geldt als zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen.

Voor welke kinderen moet een ouderschapsplan worden opgesteld?

De wet bepaalt dat een ouderschapsplan moet worden opgesteld voor:

- de gezamenlijke minderjarige kinderen over wie de echtgenoten of geregistreerde partners al dan niet gezamenlijk het gezag uitoefenen. Voor samenwoners geldt dit alleen als zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen;
- de minderjarige kinderen over wie de echtgenoten of geregistreerde partners volgens artikel 253sa of 253t van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek het gezag gezamenlijk uitoefenen.

Een ouderschapsplan gaat over minderjarige kinderen. Zijn de kinderen volwassen als de ouders uit elkaar gaan dan hoeft geen ouderschapsplan te worden opgesteld. Voor minderjarige kinderen die bijna meerderjarig zijn geldt de verplichting wel maar kan het ouderschapsplan beperkter zijn.

Een ouderschapsplan is niet nodig voor alle kinderen die deel uitmaken van het gezin. Om welke kinderen gaat het dan wel? Het gaat ten eerste om de gezamenlijke kinderen van de ouders. Dit wil zeggen dat degenen die uit elkaar gaan allebei de juridische ouder zijn van het kind. Het maakt hierbij niet uit of zij gezamenlijk het gezag uitoefenen of slechts één van de twee ouders dit doet. Ten tweede gaat het om kinderen over wie zij gezamenlijk het gezag uitoefenen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij samengestelde gezinnen waarbij de ouder en zijn of haar nieuwe partner gezamenlijk het gezag hebben verkregen over het kind uit een eerdere relatie. Dit kan bijvoorbeeld ook voorkomen in een relatie van twee vrouwen waarbinnen een kind wordt geboren en de niet-ouder ('mee-moeder' of 'duo-moeder') weliswaar het gezag heeft over het kind maar niet tevens de juridische ouder is.

Voor kinderen die wel deel uitmaken van het gezin maar waarvoor het bovenstaande niet geldt, is het dus wettelijk niet verplicht een ouderschapsplan op te stellen. Uiteraard mag dit wel.

Welke onderwerpen bevat het ouderschapsplan?

De ouders maken in het ouderschapsplan in ieder geval over drie onderwerpen afspraken:

1. de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken (zorgverdeling),
2. kinderalimentatie, en
3. informatie-uitwisseling over belangrijke aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van de minderjarige kinderen.

Het staat ouders vrij om daarnaast ook andere afspraken in het ouderschapsplan vast te leggen.

Moet onder het ouderschapsplan de handtekening van beide ouders staan?

Ja, onder het ouderschapsplan – hoewel de wet dit niet meer met zoveel woorden aangeeft – moet de handtekening van beide ouders staan.

Kun je toch scheiden als het niet lukt een ouderschapsplan op te stellen?

Het zal niet in alle gevallen lukken overeenstemming te bereiken over een ouderschapsplan. Dit betekent echter niet dat de scheiding niet kan worden doorgezet. Als dit niet lukt, bestaat de mogelijkheid om een eenzijdig verzoekschrift in te dienen waardoor de toegang tot de rechter altijd is gegarandeerd. Wel zal de ouder in dat geval in zijn of haar verzoek moeten aangeven waarom het niet is gelukt een ouderschapsplan op te stellen en hoe hij of zij vindt dat de onderwerpen uit het ouderschapsplan moeten worden ingevuld. De andere ouder kan dan eventueel verweer voeren.

Vanaf welke datum moet een verzoekschrift een ouderschapsplan bevatten?

Ieder verzoekschrift dat op of na 1 maart 2009 wordt ingediend, moet een ouderschapsplan bevatten. De verzoekschriften die voor die datum aanhangig zijn gemaakt maar nog niet zijn behandeld, behoeven geen ouderschapsplan te bevatten.

Voor hoger beroep geldt dat slechts de appelverzoeken tegen beschikkingen van rechtbanken die zijn gebaseerd op verzoeken die op of na 1 maart 2009 bij de rechtbank zijn ingediend, een ouderschapsplan moeten bevatten.

In hoeverre moeten de kinderen worden betrokken bij het opstellen van een ouderschapsplan?

De wet bepaalt dat het verzoekschrift vermeldt op welke wijze de kinderen zijn betrokken bij het opstellen van het ouderschapsplan. In hoeverre dit mogelijk is, is afhankelijk van de leeftijd en de ontwikkeling van het kind. Het is dus mogelijk dat in het verzoekschrift staat dat de kinderen niet zijn betrokken gezien hun jonge leeftijd. Voor oudere kinderen geldt wel dat de ouders of advocaat het ouderschapsplan met hen bespreekt.

Kunnen ouders worden gedwongen naar een mediator te gaan?

De rechter kan de echtgenoten naar een mediator verwijzen als het verzoekschrift of de behandeling bij de rechter daartoe aanleiding geeft. Doel is de echtgenoten in onderling overleg afspraken te laten maken over één of meer gevolgen van de echtscheiding. Als de ouders dit echter weigeren, kan de rechter hen hiertoe niet dwingen.

Verdeling van de zorg- en opvoedingstaken en omgang

Wat is het verschil tussen de termen verdeling van zorg- en opvoedingstaken en omgang?

Inhoudelijk zijn de termen vergelijkbaar maar ze worden gehanteerd voor verschillende doelgroepen. De term 'verdeling van de zorg- en opvoedingstaken' is gereserveerd voor de ouder met gezag. De term 'omgang' voor een ouder zonder gezag of een derde, bijvoorbeeld de biologische ouder of grootouders.

Er is één belangrijk verschil. Een ouder met gezag kan slechts tijdelijk het contact met zijn of haar kind worden ontzegd, terwijl een ouder zonder gezag of een derde de omgang voor onbepaalde tijd kan worden ontzegd.

Kan een ouder met gezag op grond van artikel 377a omgang vragen?

Nee, dit kan niet. Artikel 377a (van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek) is alleen van toepassing op een ouder zonder gezag of een derde, bijvoorbeeld de biologische ouder of grootouders. Wel kan de ouder met gezag de rechter verzoeken een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken vast te stellen. Dit wordt ook wel een zorgregeling genoemd. De ouder kan dit verzoek doen op grond van het tweede lid van artikel 253a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Kan de rechter een dwangmiddel opleggen om de zorg- of omgangsregeling af te dwingen?

De rechtbank kan als het belang van het kind zich daartegen niet verzet, een door de wet toegelaten dwangmiddel opleggen. Ook kan de rechter bepalen dat de beschikking, of onderdelen daarvan, met inschakeling van de politie uitgevoerd kan worden (op basis van artikel 812, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

Kunnen grootouders ook een omgangsregeling vragen?

De grootouders kunnen een verzoek doen tot het vaststellen van een omgangsregeling (op grond van artikel 377a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek). Hiervoor is wel vereist dat zij in een nauwe persoonlijke betrekking staan tot het kind. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als het kleinkind bij de grootouders in huis heeft gewoond. Het bestaan van een nauwe persoonlijke betrekking wordt niet aangenomen enkel op grond van het zijn van grootouders. Als de rechter vaststelt dat sprake is van die nauwe persoonlijke betrekking zal vervolgens moeten worden beoordeeld of omgang, en zo ja, welke omgangsregeling concreet in het belang van het kind is. De omgang kan worden ontzegd als een ontzeggingsgrond aanwezig is. De beoordeling is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waarbij de mate van contact zoals dit heeft plaats gevonden van belang is. Ook van belang is bijvoorbeeld de mate van gehechtheid van het kind aan degene die de omgangsregeling verzoekt en de praktische uitvoerbaarheid van een omgangsregeling. De omgangsregeling is qua omvang steeds maatwerk.

Gelijkwaardig ouderschap

Wat betekent gelijkwaardig ouderschap?

Een kind over wie de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, heeft recht op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders. Dat geldt ook na ontbinding of beëindiging van het huwelijk, het geregistreerd partnerschap of de samenleving. Dit wordt gelijkwaardig ouderschap genoemd.

Betekent gelijkwaardig ouderschap in conflictsituaties verplicht co-ouderschap?

Nee. Gelijkwaardig ouderschap is geen norm die voorschrijft dat in conflictsituaties co-ouderschap, een 50-50% zorgverdeling, het uitgangspunt is. Gelijkwaardig betekent dat een kind recht heeft op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders ook na beëindiging van het huwelijk, het geregistreerd partnerschap of de samenleving. De norm is de basis voor een eventuele beslissing door de rechter in een conflictsituatie.

Afschaffing flitsscheiding

Kan een geregistreerd partnerschap nog via de ambtenaar van de burgerlijke stand worden beëindigd?

Dit kan alleen als de geregistreerde partners geen minderjarige kinderen hebben voor wie een ouderschapsplan moet worden opgesteld.

Het huwelijk is voor 1 maart 2009 omgezet in een geregistreerd partnerschap. Kan dit huwelijk nog worden ontbonden via de flitsscheiding?

Met ingang van 1 maart 2009 is de wet van toepassing en kan geen huwelijk meer omgezet worden in een geregistreerd partnerschap. Huwelijken die echter voor 1 maart 2009 in een geregistreerd partnerschap zijn omgezet, kunnen wel door tussenkomst van de ambtenaar van de burgerlijke stand worden beëindigd. Maar alleen in het geval dat de geregistreerde partners geen minderjarige kinderen hebben over wie een ouderschapsplan moet worden opgesteld. De overige geregistreerde partnerschappen kunnen door de rechter worden ontbonden.

Meer informatie en brochures

Voor algemene informatie en het aanvragen van brochures, kunt u contact opnemen met de telefonische informatielijn van de gezamenlijke ministeries:

Postbus 51 Infolijn

Telefoon 0800 - 8051 (gratis)

Bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 20.00 uur

U kunt ook kijken op de internetsite www.postbus51.nl of uw vraag e-mailen naar vragen@postbus51.nl

Meer informatie kunt u vinden in de brochures die ook verkrijgbaar zijn bij Postbus 51:

- U gaat scheiden
- Gezag, omgang en informatie
- Alimentatie

Adressen en internetsites

Voor meer informatie kunt u ook terecht bij:

- de afdeling Burgerzaken van de gemeente waar u woont;
- Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars (vFAS), Postbus 65707, 2506 EA Den Haag, telefoon 070 - 362 62 15 of kijk op www.vfas.nl;
- Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, telefoon 070 - 335 35 35 of kijk op www.advocatenorde.nl;
- de Notaristelefoon 0900 - 346 93 93 (€ 0,25 per minuut), bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 9.00 - 14.00 uur of kijk op www.notaris.nl